

Teknikavdelningen

Svante Söderholm
016-544 22 40
svante.soderholm@energimyndigheten.se

Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

registrator@education.ministry.se

Yttrande angående rapporten "Prestationsbaserad resurstilldelning för universitet och högskolor"

Sammanfattning

- Energimyndigheten anser att principerna för den föreslagna modellen för prestationsbaserad resurstilldelning för universitet och högskolor inte uppfyller grundläggande krav gällande principerna för fördelningen och inte heller bidrar till att forskningen ger upphov till önskade effekter i samhället. Myndigheten är dock positiv till att en ny modell för prestationsbaserad resurstilldelning för universitet och högskolor tas fram och införs.
- Andelen av basanslaget för forskning och utbildning på forskarnivå som fördelas utgående från prestationer i konkurrens bör vara väsentligt högre än de föreslagna 10 %. Större delen av anslaget bör fördelas utgående från prestationer.
- Energimyndigheten anser att fördelningen bör grundas på ett antal principer. De främsta är: (a) Tydliga kriterier för fördelningen bör definieras för att få ett enkelt, robust och transparent system. (b) Incitamenten för kommersialisering och nyttiggörande samt samverkan med industrin bör stärkas.
- Den stora vikten av bibliometriska uppgifter i den föreslagna resursfördelningsmodellen innebär att utforskandet av nya områden, öppnandet av nya områden och brytandet av ny mark riskerar att hämmas.
- Den stora vikten som fästs vid bibliometriska uppgifter i förhållande till den föreslagna vikten av externa medel och samverkan gör att överföringen av kunskap och kompetens till industrin kommer att försvåras.
- Att stöd till tillämpad forskning, uppdragsforskning och liknande inte premieras i samma utsträckning som stöd från Vetenskapsrådet och European Research Council gör att det finns en avsevärd risk att överföring av resultat och kompetens till industrin försvåras.
- Energimyndigheten bedömer att den föreslagna modellen för bedömning av samverkan kräver kvalificerade panelbedömningar. Detta innebär en svår och

dyr bedömning som dessutom kommer att präglas av en viss mått av godtycke och oundviklig subjektivitet.

- Energimyndigheten väljer att inte beakta de förhållanden och frågeställningar som remissinstanserna ombeds att särskilt beakta, då myndigheten finner att den föreslagna modellen inte är ändamålsenlig.
- Energimyndigheten anser att en ny utredning bör tillsättas för att ta fram en ny modell för en prestationsbaserad resurstilldelning för universitet och högskolor med direktiv baserade på ovanstående synpunkter.

Energimyndighetens ställningstagande

Energimyndighetens ställningstagande baseras på myndighetens grundläggande inställning till basfinansiering för forskning och utbildning på forskarnivå.

Idag fördelas 90 % av statens basanslag för forskning och utbildning på forskarnivå utan konkurrens och den prestationsbaserade delen omfattar endast 10 % av anslaget. Enligt förslaget ska även fortsättningsvis endast 10 % av basanslaget fördelas utgående från prestationer i konkurrens och 90 % fördelas utan konkurrens.

För att främja de av regeringen önskade effekterna av forskningen bör större delen av anslaget istället fördelas utgående från prestationer. Sålunda bör fördelningen av resurserna grundas på följande principer:

- Tydliga kriterier för fördelningen bör definieras för att få ett enkelt, robust och transparent system.
- Incitamenten för kommersialisering och nyttiggörande samt samverkan med industrin bör stärkas.
- Fördelningsgrunderna ska premiera arbete med de aktuella huvuduppgifterna för lärosätena, dvs. forskning och "tredje uppgiften", och utveckla de olika sidorna i kunskapstriangeln och skapa balans mellan dem.
- Fördelningsgrunderna bör omfatta både uppnådda resultat och förväntade framtida resultat.

Fördelningen kommer enligt förslaget att delvis baseras på vetenskaplig kvalitet med indikatorer i form av antalet publikationer och antalet citeringar eller motsvarande mått i form av impactfaktorer. Oavsett hur en framtida fördelning utformas är det rimligt att utgå från att bibliometriska uppgifter kommer att utgöra en grund för resursfördelningen. En fördelning baserad på enbart antalet publikationer och/eller citeringar innebär oavsett detaljer gällande vikt faktorer och liknande att utforskandet av nya områden, öppnandet av nya områden och brytandet av ny mark riskerar att hämmas. Skälet är att om en forskare kan välja mellan att fortsätta i gamla hjulspår eller prova något nytt och djärvt med osäker

utgång, finns det en avsevärd risk att forskaren väljer att göra det förra som med säkerhet leder till publikationer och citeringar och därigenom ekonomiska resurser. Ett framtida fördelningssystem måste beakta detta för att driva forskningen framåt och främja att nya området beforskas.

Förslaget innebär att universitet och högskolor (UoH) får svårare att genomföra den "tredje uppgiften". Den stora vikten som fästs vid bibliometriska uppgifter i förhållande till den föreslagna vikten av externa medel och samverkan gör att överföringen av kunskap och kompetens till industrin kommer att försvåras, likväl som spridningen av kunskap till allmänheten kommer att försvåras. Skälen är att då samverkan får ringa vikt och då stöd från Vetenskapsrådet (VR) och European Research Council (ERC) premieras minskar dels incitamenten för att publicera i exempelvis konferenspublikationer och skriva populärvetenskapliga artiklar, dels arbetet med att omvandla generella grundforskningsresultat till resultat som kan nyttiggöras eller kommersialiseras av industrin.

Att inte stöd till tillämpad forskning, uppdragsforskning och liknande inte premieras i samma utsträckning gör att det finns en avsevärd risk att överföring av resultat och kompetens till industrin försvåras. I slutändan lär det troligtvis påverka konkurrenskraften och tillväxtpotentialerna hos små- och medelstora företag och hos andra företag som saknar resurser för att ha den nödvändiga kompetensen inom företaget.

Förslaget missgynnar även många tillämpade teknikvetenskaper i en negativ riktning eftersom forskare och industri inom flera områden publicerar respektive tar del av resultat genom konferenspublikationer. Ett exempel är fordonsindustrin med den serie av konferenspublikationer som SAE ger ut.

Den föreslagna förändringen gällande externa medel, det vill säga att medel från VR och ERC får en högre viktsfaktor, innebär en uppenbar risk för att överföringen av kunskap och kompetens till industrin försämras. Skälet är att forskningen som stöds av ERC är grundforskning och VR endast till ringa del stöder sådan forskning som industrin i dag och på kort sikt har behov av. Förslaget innebär att incitamenten att arbeta tillsammans med industrin försvagas och i förlängningen att svensk industris konkurrenskraft försvagas. Det rimmar illa med de grundläggande tankar som finns inom EU om att stärka EU:s konkurrenskraft genom forskning och underlätta överföringen av kunskap och kompetens från UoH till industrin.

Energimyndigheten bedömer att den föreslagna modellen för bedömning av samverkan kräver kvalificerade panelbedömningar. Detta innebär en svår och dyr bedömning som dessutom kommer att präglas av en viss mått av godtycke och oundviklig subjektivitet. Det stora problemet är tidsaspekten – forskningens nyttor för samhället uppträder under en lång tidsprocess och därför är det svårt att urskilja nyttan av forskning vid UoH i det totala innovationssystemet.

Fullt utbyggd kan den föreslagna modellen skapa ett större incitament för samvekan än dagens modell, men fram till dess innebär förslaget med stor sannolikhet att incitamentet för samverkan minskar. Den föreslagna vikten av

Samverkan borde vara högre för att stimulera till kommersialisering och nyttiggörande samt för att främja och stärka samverkan med industrin.

Energimyndigheten ställer sig positiv till ytterligare arbete med metodik kring effektstudier eftersom det är ett allt viktigare inslag vid bedömning av forskning och forskningsfinansiering.

Förslaget innebär också indirekt att rörligheten mellan akademien och industrin försämrats genom att vikten som fästs vid bibliometriska uppgifter i kombination med att samverkan inte stimuleras särskilt väl genom den föreslagna modellen.

I remissen från utbildningsdepartementet finns ett antal förhållanden och frågeställningar som remissinstanserna ombeds att särskilt beakta. Energimyndigheten väljer att inte beakta dessa, då myndigheten finner att den föreslagna modellen för resurstilldelning inte är ändamålsenlig med tanke på UoH:s tre uppgifter och att den inte i önskvärd utsträckning premierar samverkan med industrin samt nyttiggörande och kommersialisering.

Energimyndigheten anser att en ny utredning bör tillsättas för att ta fram en ny modell för en prestationsbaserad resurstilldelning för universitet och högskolor med direktiv baserade på ovanstående synpunkter.

Specifika synpunkter

Energimyndigheten avger inga specifika synpunkter då myndigheten inte stöder de grundläggande principerna för den föreslagna modellen för prestationsbaserad resurstilldelning för universitet och högskolor.

Beslut i detta ärende har fattats av stf generaldirektören Zofia Lublin. Därutöver har avdelningscheferna Anneli Eriksson, Mattias Eriksson, Anne Nordstedt, Birgitta Palmberger och tf avdelningschefen Anita Aspegren, verksjuristen Jenny Johansson, enhetscheferna Anders Lewald och Åke B Lindström samt handläggaren Michael Rantil deltagit i den slutgiltiga handläggningen. Föredragande har varit enhetschefen Svante Söderholm.

Zofia Lublin
Svante Söderholm